

“คบบัณฑิตพาไปหาผล” มงคลชีวิตในนวนิยาย เรื่อง กุหลาบไร้หนาม ของ ศรีฟ้า ลดาวัลย์*
“YOU ARE WHO YOU ASSOCIATE WITH.” AUSPICIOUS LIFE
FROM KULARB RAI NAM OF SRIFAH LADAWAN

ประภาพร ธนกิตติเกษม¹

Prapaporn Tanakittikasame¹

สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน¹

Pathumwan Institute of Technology, Thailand.¹

Email : dr.prapaporn.pit@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์ตัวละครในนวนิยายเรื่อง กุหลาบไร้หนาม ของ ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ผู้วิจัยใช้แนวคิดมงคลชีวิต เรื่อง การคบบัณฑิตพาไปหาผลของ สมเด็จพระสังฆราช และแนวคิดความต้องการพื้นฐานมนุษย์ของ แอริค ฟรอมม์ การศึกษามุ่งวิเคราะห์ลักษณะบัณฑิตที่ปรากฏในนวนิยาย และแรงจูงใจที่ทำให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมเป็นบัณฑิต การคบบัณฑิตจึงนำพาชีวิตมีความสุข

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะบัณฑิตที่ปรากฏในนวนิยาย มี 6 ลักษณะ ได้แก่ 1)บัณฑิตเป็นผู้ชักนำในทางที่ถูกที่ควร 2)บัณฑิตเป็นผู้ชอบทำในสิ่งที่เห็นหน้าที่ 3)บัณฑิตเป็นผู้ชอบทำและแนะนำในสิ่งที่ถูกที่ควร 4)บัณฑิตเป็นผู้มีวิจารณ์ญาณในการรับฟัง 5)บัณฑิตเป็นผู้ชีวิตมีระเบียบ 6)บัณฑิตเป็นผู้รู้กฎ กติกา มีมารยาท ประเด็นที่สอง แรงจูงใจที่ทำให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมเป็นบัณฑิตมี 5 แบบ ได้แก่ 1)ความต้องการสร้างสัมพันธ์ภาพ 2)ความต้องการเป็นผู้สร้างสรรค์ 3)ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ของครอบครัว 4)ความต้องการมีเอกลักษณ์เฉพาะตน และ 5)ความต้องการมีหลักยึดเหนี่ยว การเลือกคบคนดี มีคุณธรรมทำให้ชีวิตสุข สงบ

คำสำคัญ : 1. มงคลชีวิต 2. กุหลาบไร้หนาม 3. ศรีฟ้า ลดาวัลย์

ABSTRACT

The objectives of this research article were to analysis of characters in the novel Kularb rai nam of Srifah Ladawan. The researcher adopts Somdee Jindapisathan's concept of auspicious Life "You are who you associate with." and Eric Fromm's basic human needs. The objective was to study of The character picks a wise man as his companion in order to live a delightful and harmonious life because his mindsets enable him to overcome life difficulties. This study aims to analyses the motivations that cause the character to behave like a wise man.

The research result were found that: According to the novel, there are six characteristics of a wise man: advises his companions to perform appropriate tasks; minds his own duties; is a good listener; possesses life disciplines; conforms to the rules and regulations; and, possesses proper etiquettes. Second, there are five motivations that motivate the character to possess qualities of a wise man: a desire to initiate relationships; a desire to become creative; a desire to express his own sense of uniqueness; a desire to rely on a virtuous individual and find jolly and peace in life.

Keywords : 1. Auspicious Life 2. Kularb Rai Nam 3. Srifah Ladawan

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

มนุษย์มีลักษณะนิสัย และพฤติกรรมแตกต่างกัน เนื่องจากพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู การดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน ทำให้มนุษย์มีหลากหลายอารมณ์ทั้ง รัก เกลียด โกรธ โมโหตัวตนของมนุษย์ถูกถ่ายทอดผ่านงานเขียนประเภทหนึ่ง คือ นวนิยายมีตัวละคร ที่ผู้เขียนสมมติขึ้น ผู้เขียนได้แสดงภาพชีวิตของมนุษย์ โดยใช้บทพูดระหว่างตัวละครสื่อสารให้ผู้อ่าน เข้าใจ ผู้เขียนสร้างตัวละครผ่านจินตนาการ และกำหนดบทบาทของตัวละครในเรื่อง ทำให้ตัวละคร เสมือนมีชีวิตอยู่จริง ขวนติดตาม การดำเนินเรื่องและจุดคลี่คลายเรื่อง ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542) ได้กล่าวไว้ว่านวนิยายเป็นเรื่องที่เขียนขึ้นจากจินตนาการของผู้เขียนโดยเลียนแบบชีวิตจริงและ สอดแทรกอารมณ์ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดที่เหมาะสม สภาวะสิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ในท้องเรื่อง การเลียนแบบชีวิตจริงได้เหมาะสมเพียงไร ยิ่งทำให้นวนิยายเรื่องนั้นสมเหตุสมผลยิ่งขึ้น เชษฐา จักรไชย (2559) ได้กล่าวไว้ว่า นิยายมีจุดมุ่งหมายให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน ขณะเดียวกันอาจมีสอดแทรก ความรู้ตลอดจนข้อคิดสอนใจบางประการไว้ ความเชื่อในบาปบุญคุณโทษ การทำดีและชั่วของมนุษย์

จะอยู่ในสายตาของสวรรค์อยู่เสมอ การตอบแทนอาจจะออกมาในรูปที่มนุษย์โดยมากยังไม่ถึงแม้กระทั่งใช้ว่าไม่มีหรืออาจจะต้องรอชาติหน้า ทั้งนี้ผู้เขียนผูกเรื่องขึ้นให้อ่านง่ายและแทรกรสบันเทิงลงไปด้วยเพื่อเป็นการให้กำลังใจ ผู้ที่มุ่งทำความดีที่จะได้ฝึกฝนความอดทนและฝ่าฟันอุปสรรคได้ตลอดรอดฝั่งคุณธรรมที่พระพุทธเจ้าได้โปรดสั่งสอนว่าด้วยเรื่องมงคลแห่งชีวิต ประการหนึ่งนั้น คือ การไม่คบคนพาล แต่ให้คบบัณฑิตอันเป็นมงคลสูงสุด คนพาลนั้นมีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1.คิดชั่ว ในที่นี้คือการมีจิตคิดอยากได้ในทางทุจริต มีความพยาบาทและมิฉันทิปฏิบัติ เห็นผิดเป็นชอบ 2.พูดชั่ว ในที่นี้คือผู้ที่พูดประกอบไปด้วยวจีทุจริต เช่น พูดจาส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ 3.ทำชั่ว รูปแบบของคนพาลนั้น สังเกตได้ดังนี้คือ ชอบแนะนำไปในทางที่ผิดหรือไม่ควรแนะนำ ชอบทำสิ่งที่ไม่ใช่ธุระ ชอบทำผิดโดยเห็นสิ่งผิดเป็นของดี หรือโกรธเคืองเมื่อมีคนแสดงตนว่าหวังดีคอยยำเตือน คนเหล่านี้ไม่มีระเบียบวินัยในชีวิต ตรงกันข้ามกับคบบัณฑิตพาไปหาผล สมติ จินดาพิชฐาน (2556) ได้กล่าวไว้โดยสรุป การคบ คือการไปมาหาสู่เข้าสังคมกัน คิดร่วมกัน กินร่วมกัน มีความสนิทสนม มีความรักใคร่เลื่อมใสนับถือ ซื่อสัตย์ต่อกัน ประพฤติปฏิบัติตามกัน ส่วนบัณฑิต คือ ผู้มีความคิด ผู้ใฝ่หาความรู้ มีปัญญา มีจิตใจที่งดงาม ลักษณะของบัณฑิต เป็นคนคิดดี พูดดี และทำดี ดังนั้นการพาไปหาผล คือการชักนำและชักชวนให้ทำในสิ่งที่ดี เหมาะสมเลือกดำเนินชีวิตในทางที่ดีงาม รู้ดีรู้ชั่ว กุหลาบไร้หนามเป็นนวนิยายที่ ผู้เขียนคือ ศรีฟ้า ลดาวัลย์ สร้างสำนึกเกี่ยวกับมนุษย์และสังคมให้แก่ผู้อ่าน ผู้เขียนสะท้อนมนุษย์ยังติดข้องอยู่กับ ความรัก ความชัง ความโลภ ความหลง การรักษาตนให้พ้นพาล พาลทั้งความคิด พาลทั้งคำพูด หรือพาลทั้งการกระทำ เป็นสิ่งที่น่ากุศลผลบุญ เลือกคบคนดี ประกอบกรรมดี ย่อมทำให้มีความสุข สงบ ชีวิตมีทางออก ในนวนิยายเรื่อง กุหลาบไร้หนาม ตัวละครดำเนินเรื่อง คือ นันทวดี เธอเปรียบได้ดังดอกไม้พราวเสน่ห์ เต็มไปด้วยแรงดึงดูด เป็นที่ต้องตาพิงใจของชายทั้งหลาย นันทวดีมีรูปเป็นทรัพย์ ชีวิตเธอโดดเด่น ทำลาย ขวนมอม่ง ทว่าเธอกลับเป็นดอกกุหลาบที่งดงามเพียงเรือนกาย แต่ไร้หนามอันแหลมคม ตัวละครที่สะท้อนจิตสำนึกเกี่ยวกับการเลือกทางเดินผิดพลาด ผู้เขียนแฝงคุณธรรมอันเป็นมงคลชีวิตประการหนึ่ง คือ การเลือกคบคนดีหรือผู้มีลักษณะเป็นบัณฑิต สมติ จินดาพิชฐาน (2546) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบัณฑิตไว้ว่า เป็นผู้มีความคิด ผู้ใฝ่หาความรู้ มีปัญญา มีจิตใจที่งามและมีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง รู้ดีรู้ชั่ว เมื่อพิจารณาตามความหมายทางศาสนา กล่าวได้ว่าผู้เป็นบัณฑิต คือ 1)ผู้รู้ละ เป็นผู้รู้ละวางปลดปล่อยสิ่งไม่ดี ไม่งาม สิ่งที่เป็นมลทิน 2)ผู้รู้จัก เป็นผู้รู้จักรักในสิ่งดี รักความยุติธรรม รักหน้าที่ รักการเสียสละ 3)ผู้รู้เพียร เป็นการรู้จักความเพียรพยายาม มีความมานะบากบั่น ขยัน พากเพียร 4)ผู้รู้ชอบ เป็นผู้รู้จักชอบในสิ่งที่ถูกต้องดีงามตามครรลองครองธรรม 5)ผู้รู้ชอบกรรมดี เป็นการกระทำในสิ่งดี มีศีลธรรม 6)ผู้รู้ชี้ทางถูก คือ รู้จักชี้ทางถูกต้องดีงามให้แก่ผู้ไม่รู้ 7)ผู้รู้ปลุกทางธรรม เป็นการปลุกฝังคุณธรรมให้แก่ตนเองและผู้อื่น และ 8)รู้นำมวลประชา เป็นการนำพาผู้คนให้เดินทางไปในทางที่ถูกต้องตามครรลองครองธรรม ลักษณะบัณฑิตดังกล่าวเป็นคุณธรรมอันดีงามในการใช้ชีวิต

ในส่วนของการวิจัยด้านวรรณกรรมมีผู้ศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของ ศรีฟ้า ลดาวัลย์ อาทิจานวิจัยของ ประภาพร มอญแสง, สนิท สัตโณภาส และนราวัลย์ พูลพิพัฒน์ (2558) ได้ศึกษาแบบเรื่องและพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า ลดาวัลย์ เป็นการศึกษาแบบการแสดงผลออกของพฤติกรรมด้านมืดและสาเหตุแห่งพฤติกรรมของตัวละครเอก โดยใช้แนวคิดจิตวิเคราะห์ แนวคิดบุคลิกภาพ แนวคิดบทบาท แนวคิดทางสังคม และแนวคิดโครงสร้าง-หน้าที่นิยม ประภาพร ธนิตติเกษม (2563) ได้วิเคราะห์ศิลปะการเจรจาโน้มน้าวใจของตัวละครในนวนิยายของ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประเด็นที่วิเคราะห์มี 2 ประเด็น คือ องค์ประกอบศิลปะการเจรจาโน้มน้าวใจ และกลวิธีการเจรจาโน้มน้าวใจของตัวละคร โดยใช้แนวคิดในศาสตร์ทางภาษา วาทศาสตร์ การวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรม และแนวคิดพฤติกรรม ลักษณะบุคลิกภาพตัวละคร ในส่วนของการวิเคราะห์นวนิยายของ ศรีฟ้า ลดาวัลย์ แกมมคุณธรรม เรื่อง คบบัณฑิตพาไปหาผล อันเป็นมงคลชีวิต ทำให้เกิดสุขสงบ ชีวิตมีทางออกนั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยประสงค์เลือก นวนิยายเรื่อง กุหลาบไร้หนาม ของ ศรีฟ้า ลดาวัลย์ เพื่อศึกษาลักษณะของผู้เป็นบัณฑิตและแรงจูงใจทำให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมในลักษณะบัณฑิตซึ่งเป็นคุณธรรมอันเป็นมงคลและตั้งงามในการใช้ชีวิต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 การวิเคราะห์ลักษณะบัณฑิตที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง กุหลาบไร้หนาม ของ ศรีฟ้า ลดาวัลย์
- 2.2 การวิเคราะห์แรงจูงใจที่ทำให้ตัวละครมีพฤติกรรมเป็นบัณฑิตในนวนิยายเรื่อง กุหลาบไร้หนาม ของ ศรีฟ้า ลดาวัลย์

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบลักษณะบัณฑิตที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง กุหลาบไร้หนาม ของ ศรีฟ้า ลดาวัลย์
- 3.2 ทำให้ทราบแรงจูงใจที่ทำให้ตัวละครมีพฤติกรรมเป็นบัณฑิต ในนวนิยายเรื่อง กุหลาบไร้หนาม ของ ศรีฟ้า ลดาวัลย์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยตามรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ผู้วิจัยศึกษาจากบทพูดของตัวละคร เหตุการณ์จากนวนิยายเรื่อง กุหลาบไร้หนาม โดยใช้แนวคิดเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ตัวละครหญิง-ชาย ลักษณะบัณฑิตของตัวละคร บทสนทนาระหว่างตัวละคร แรงจูงใจตัวละครที่ทำให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมเป็นบัณฑิต และผลที่เกิดจากการคบบัณฑิต แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง/กรอบแนวคิดการวิจัย 1)แนวคิดลักษณะบัณฑิต ของ สมมติ จินดาพิชฐาน (2556) ปรับประยุกต์ ได้แก่ (1)บัณฑิตเป็นผู้ชักนำในทางที่

ถูกที่ควร (2)บัณฑิตเป็นผู้ชอบทำในสิ่งที่เห็นหน้าที่ (3)บัณฑิตเป็นผู้ชอบทำและแนะนำในสิ่งที่ถูกที่ควร (4)บัณฑิตเป็นผู้มีวิจารณ์ญาณในการรับฟัง (5)บัณฑิตเป็นผู้ชีวิตมีระเบียบ และ (6)บัณฑิตเป็นผู้รู้กฎ กติกา มีมารยาท 2)แนวคิดความต้องการพื้นฐาน ของ แอริค ฟรอมม์ ในศรีเรือน แก้วกังวาล (2562) เพื่อวิเคราะห์แรงจูงใจที่ทำให้ตัวละครมีพฤติกรรมเป็นบัณฑิต ได้แก่ (1)ความต้องการสร้างสัมพันธภาพ (2)ความต้องการเป็นผู้สร้างสรรค์ (3)ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ของครอบครัว (4)ความต้องการมีเอกลักษณ์เฉพาะตน และ (5)ความต้องการมีหลักยึดเหนี่ยว

5. ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของบัณฑิตที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง กุหลาบไร้หนาม มี 6 ลักษณะ ได้แก่

1)บัณฑิตเป็นผู้ชักนำในทางที่ถูกที่ควร การชี้แนะให้ทำในสิ่งที่ดีและเหมาะสมเป็นลักษณะบัณฑิต เมื่อพบคนที่มีความคิดแตกต่างที่เอาชนะด้วยกิริยาท่าทาง พุดจก้าวร้าย น้ำเสียงไม่เหมาะสม ผลให้มนุษย์สัมพันธ์กับคนอื่น ๆ น้อย ตัวอย่างจากนวนิยาย นุชรีถูกพี่สาวต่างมารดาแย่งคนรักไปครอบครอง ทำให้สิดาเพื่อนของนุชรีเจ็บแค้นแทน สิดาพุดจก้าวร้ายถึงนวลใจแม่ของนุชรี วารี เป็นย่าของนุชรี เธอเข้าใจความรู้สึกของสิดาที่รักเพื่อน แต่พฤติกรรมของสิดาไม่เหมาะสม วารีจึงตักเตือนและชี้แนะให้สิดาระลึกถึงเวรย้อมระงับด้วยการไม่จองเวร ดังบทสนทนาระหว่างวารีกับสิดา ที่ว่า “จะไปทำอะไรให้มันเป็นเวรเป็นกรรมกันไปทำไมเล่าหนู หลีกเสียได้นะดีแล้ว” “หนูไม่เข้าใจคุณอนวลใจเลยจริงๆ นุชรีเป็นลูกแท้ๆ แต่ดูเหมือนคุณอนวลใจพยายามจะแสดงว่าคุณอรักแม่คนนั้นมากกว่า คุณอาจจัดการให้เขาสารพัดอย่าง ทำไมคุณอาไม่คิดบ้างว่าหนูจะเจ็บใจแค่ไหน” “นั่นแหละแม่สิดา แม่อนวลใจเองเขาก็ไ้ไ้จะสบายใจ ไม่มีใครดอกที่จะรักลูกเลี้ยงมากกว่าลูกตัว” คุณนายวารีกล่าวอย่างยุติธรรม “แต่เมื่อเรื่องมันเป็นไปอย่างนี้แล้ว จะให้เขาทำอย่างไรได้นอกจากจัดการให้ตามประเพณี” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2552) จากตัวอย่างแสดงให้เห็นลักษณะบัณฑิตของ วารี เธอเป็นผู้ตักเตือนและชี้แนะให้สิดาไม่จองเวรพยาบาท ระลึกถึงกฎแห่งกรรม ให้รู้จักและเข้าใจผู้อื่น รู้การให้อภัยเพื่อนมนุษย์ แรงจูงใจสำคัญ คือ วารีรักความยุติธรรม เธอต้องการให้สิดามีสัมพันธภาพที่ดีกับคนอื่นและดำเนินชีวิตตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรัก ความเข้าใจผู้อื่น ปลุกไม่ตรีจิตกับเพื่อนมนุษย์ ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่า การสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่น ๆ ด้วยความดีงามต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรักและความเข้าใจ

2) บัณฑิตเป็นผู้ชอบทำในสิ่งที่เห็นหน้าที่ การยึดถือปฏิบัติในหน้าที่และครองหน้าที่ในการดำเนินชีวิต ทั้งครองตน ครองคนและครองงาน เป็นลักษณะบัณฑิต ตัวอย่างจากนวนิยาย รัชก่อนจะแต่งงานกับนวลใจ เขามีลูกติด 1 คน ชื่อ นันทวดิ ภรรยาเก่าของเขาไม่ให้โอกาสเขาได้ใกล้ชิดดูแลลูกสาว ตรงกันข้ามกับลูก 2 คน ที่เกิดกับนวลใจ เด็กทั้งคู่ได้รับความรักและการดูแลอย่างดี ต่อมาธวัช

ป่วยหนัก เขาขอให้หลวงใจทำหน้าที่แทนเขา นั่นคือการอุปการะเลี้ยงดูนั้นทวดดี นวลใจรับปาก และเธอแสดงจุดยืนที่ชัดเจนว่าเธอจะให้ความอนุเคราะห์ดูแลลูกติดของธวัช และจะทำหน้าที่ให้ดีที่สุด เพราะเธอได้รับปากสามีเอาไว้ แต่ว่าวารี แม่ของธวัช ไม่เห็นด้วย นวลใจยืนยันเลือกทำหน้าที่ของภรรยาและแม่ที่ดี ดังบทสนทนาระหว่าง นวลใจกับวารี ที่ว่า “...เมื่อคุณธวัชตายแล้ว ดิฉันมีหน้าที่จะต้องทำตามคำสั่งของเธอ มีหน้าที่คุ้มครองและให้ความรักแก่ลูกของเธอทุกคน” “แม่กลัวว่าจะเดือดร้อนทีหลัง เลือดของมันไม่ดีทั้งยายทั้งแม่...แม่กับยายมันนั่นแหละเสียมสอน แม่ถึงได้ว่าเด็กมันถูกสอนมาแต่เล็ก เหมือนลูกเสือลูกจระเข้ จะเอามาเลี้ยงให้เชื่องได้ยังไง” “ก็ต้องลองดูนะคะ คุณธวัชเธอยังคงอยากให้อยู่ร่วมกัน ไม่อยากให้กระจัดพลัดพรากกันอยู่อย่างนี้ ถ้าคุณธวัชยังอยู่ ดิฉันก็คงจะไม่ยอมเหมือนกัน เพราะทนเห็นคุณธวัชลำเอียงไม่ได้ อย่างน้อยก็ต้องสงสารว่าไม่มีแม่ แต่นี่คนกลางตายไปแล้ว ดิฉันคิดว่า ดิฉันคงจะรักเด็กคนนี้ได้ ถึงจะไม่ใช้ลูกตัว แต่ก็จะให้แกทุกอย่างเทียบเท่ากับที่นายหนึ่งและยายนุชได้...ดิฉันอยากจะทำตัวให้คุณธวัช แล้วก็นึกเวทนาเด็กคนนั้น ยายนุชแถมจะสบายสมบูรณ์พูนสุขทุกอย่าง ในขณะที่พี่สาวพ่อเดียวกันอยู่ในสภาพตรงข้าม ใครๆ เขาก็คงจะว่าคุณธวัชได้ว่าไม่ยุติธรรม” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2552) จากตัวอย่างแสดงให้เห็นลักษณะบัณฑิตของตัวละคร คือ นวลใจ เธอเป็นผู้ชอบทำในสิ่งที่เห็นหน้าที่ ยึดถือเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติมาก่อนความรู้สึกส่วนตัวและอารมณ์ แรงจูงใจสำคัญ คือ นวลใจเลือกที่จะทำหน้าที่ภรรยาที่ดี หลังจากสามีตายลง เธอไม่ลืมคำที่เธอเคยรับปากว่าจะดูแลลูกสาวที่เกิดกับภรรยาเก่าของเขา และเธอเลือกจะทำหน้าที่คุ้มครองให้ความรักและดูแลลูกสาวของเธอให้ดีที่สุดตามหน้าที่ของคนเป็นแม่ ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่า ถ้าคนใดไม่มีความรักก็จะมี ความเกลียดชัง คนทุกคนสร้างสรรค์ความสุข ความทุกข์ให้แก่ตนเองได้ พลังแห่งความรัก ความเอื้ออาทร จะทำให้สังคมอยู่ได้อย่างสงบสุข

3) บัณฑิตเป็นผู้ชอบทำและแนะนำในสิ่งที่ถูกที่ควร การที่ตัวละครเป็นบุคคลต้นแบบที่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีเอกลักษณ์เฉพาะตน บุคลิกน่าเชื่อถือยกย่อง เป็นผู้ชอบทำและแนะนำในสิ่งที่ถูกที่ควร เป็นลักษณะบัณฑิต ตัวอย่างจากนิยาย วารีมี่หลานสาวสองคน นั้นทวดดีเป็นหลานสาวที่เธอไม่เคยเลี้ยงดูดูแล เพราะแม่ของนั้นทวดดีห้ามและกีดกัน ไม่ให้ครอบครัวของสามีเข้าถึงนั้นทวดดี ตรงกันข้ามกับนุชรีหลานสาวอีกคนที่วารีเลี้ยงดูดูแล ให้ความรักและใส่ใจตั้งแต่เด็กจนโตเป็นสาว นุชรีให้ความเคารพยกย่องวารีเพราะวารีประพฤติตนเป็นแบบอย่างและให้คำแนะนำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ดังว่า “นี่แน่ะ ยายนุช ย่าบอกตรงๆ ว่าย่าไม่ได้เกลียดชังแม่นั้นทวดดี พี่สาวของหนูดอก ถึงอย่างไรมันก็หลาน ลูกของพ่อของหนูเหมือนกัน ย่าไม่อยากให้หนูมองย่าเป็นคนใจดำ เพราะความรู้สึกอย่างนี้มันทำให้เสื่อมความนับถือได้ง่าย ถึงหนูจะรักย่ามากเท่าไรก็ตาม... หนูอย่าขัดย่าเลย ปากหนูก็ต้องว่าไม่จริง แต่ความรู้สึกของหนูอาจจะหายไปโดยไม่รู้สึกตัว หนูก็โตมากแล้ว ย่าจะพูดให้หนูรับฟังเอาไว้เสียเลย”... “ผู้ใหญ่เขาไม่ทำอะไรริตกรายเปิดเผยเหมือนเด็กดอก ย่าแสดงความรักความเอ็นดูต่อหนูได้ เพราะย่ารู้จักนิสัยใจคอ ย่าเลี้ยงหนูเองมาแต่เล็กๆ ส่วนนั้นทวดดีนั้นย่าไม่รู้จักนิสัย

ใจคอของเขาดี ยาก็วางตัวกลางๆ เอาไว้ก่อน ถ้ายาดีด้วยนักก็จะเป็นทางให้เหลือได้ ยาอายุแค่นี้แล้ว ยาพอจะประมาณอะไรๆ ของคนชั้นลูกหลานได้” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2552) จากตัวอย่างแสดงให้เห็นลักษณะบัณฑิตของตัวละคร คือ วารี เธอมีบุคลิกที่น่าเชื่อถือยกย่อง หลานสาวให้ความเคารพ และยอมรับปฏิบัติตามในคำแนะนำที่ได้จากวารี การที่วารีอธิบายให้นูชรีเข้าใจว่าเป็นเพราะเหตุใดวารีจึงรักและเอ็นดูนูชรีมากกว่านันทวดี ไม่ใช่เพราะรักหลานไม่เท่ากัน แต่เพราะวารีเลือกเดินทางสายกลาง คือไม่แสดงออกว่ารักและห่วงนันทวดีมาก เพราะนันทวดีไม่ได้ใกล้ชิดและที่สำคัญ วารีไม่เคยเลี้ยงดู อุ้มชูมาก่อน แรงจูงใจสำคัญ คือ วารีรู้ว่าตนเป็นยาของหลานสาวทั้งสองคน การจะทำให้หลานเคารพนับถือนั้นต้องมีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง อย่างไรก็ตามเหตุผลที่วารีอธิบายให้นูชรีฟังนั้นเป็นสิ่งที่เข้าใจและยอมรับได้ง่าย ความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลา ไม่สามารถสร้างได้ภายในวันเดียว ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่าการที่วารีผู้เป็นย่าวางตนเป็นกลาง จึงเป็นสิ่งที่ถูกที่ควรกระทำ

4) บัณฑิตเป็นผู้มีวิจรรย์ญาณในการรับฟัง การที่ตัวละครต้องการบุคคลที่แสดงไม่ตรีจิต และน้ำใจ รับฟัง และเข้าใจเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่าย ช่วยบรรเทาความรู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้าง เป็นผู้มีทักษะชีวิตในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นที่พึ่งได้ ตัวอย่างจากนิยาย สีดาเข้าใจความรู้สึกเจ็บปวดของนูชรีเพื่อนรัก นูชรีถูกพี่สาวที่มีใจริษยาแย่งคนรักของนูชรีไปครอบครอง สีดาฟังเพื่อนแล้วไตร่ตรองด้วยวิจรรย์ญาณ และหาทางแก้ไขปัญหาก็เพื่อนได้อย่างสันติ เพื่อให้เพื่อนมีชีวิตที่สุขสงบ ดังว่า “นูชจำ นูชฟังสีดาหน่อยเถอะ ไม่ใช่ฉันเข้าข้างพินัด ลงโทษนันทวดีแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ฉันรู้ว่านันทวดีพยายามจะจับพินัด เขาไม่ต้องการเห็นนูชรีดีกว่าเขา นูชเข้าใจไหม ถ้านูชยอมแพ้ง่ายๆ แม่นันทวดีก็สบายใจไปเท่านั้นเอง พินัดไม่ได้เห็นนันทวดีดีไปกว่านูชหรอก เธอยกย่องและรักนูชเสมอ แต่พินัดเป็นผู้ชาย อะไรที่ไฉ่ฉ่ายๆ ผู้ชายคนไหนบ้างจะไม่ลืมหึง นูช นูชเชื่อสีดาหน่อยเถอะ อย่ายอมแพ้ยายนันทวดีเป็นครั้งที่สองอีกเป็นอันขาด”... “นี่แหละ นูช คนดีเกินไปจะอยู่ในโลกสกปรกอย่างทุกวันนี้โดยไม่ต้องสู้กับอะไรเสียบ้างไม่ได้หรอก ทุกคนเป็นปฤชณด้วยกันทั้งนั้น ชั่วแต่ใครจะกิเลสหนากว่าใครเท่านั้นเอง... เขาต้องการเอาชนะนูชทุกอย่าง...นูชเชื่อสีดาเถอะ นูชทำเฉยๆ เสีย ไม่ต้องพูดถึงเรื่องนี้กับใครทั้งนั้น แม้แต่พินัดนูชก็อย่าไปต่อว่าต่อขาน ผู้ชายนะถ้าทำไม่รู้ไม่ชี้เสียมันก็หมดเรื่องกันไป ถ้าต่อว่าเขาจะอายแล้วเลยเข้าหน้าไม่สนิทกลายเป็นเพื่อนกันไป เพราะฉะนั้นผู้หญิงที่ฉลาดเขาถึงไม่แสดงความหึงหวงด้วยวิธีเอะอะโวยวายแต่เขาเอาชนะเจียบๆ” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2552) จากตัวอย่างแสดงให้เห็นลักษณะบัณฑิตของตัวละคร คือ สีดา เธอใช้วิจรรย์ญาณในการรับฟังปัญหาของผู้อื่น เธอไตร่ตรองวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เธอจึงเข้าใจถึงภาวะความคับข้องใจของนูชรี สีดาใช้เหตุผลประกอบการพูดเพื่อหาทางออกให้กับเพื่อน การคลี่คลายปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีสุภาพชน ตัวอย่างผู้หญิงที่ฉลาดจะไม่แสดงอาการหึงหวงด้วยวิธีเอะอะโวยวาย แรงจูงใจสำคัญ คือ สีดามีไม่ตรีจิตกับเพื่อน ผู้เขียนสะท้อนแนวคิดสำคัญคือ คนแต่ละคนมีศักยภาพที่จะสร้างสรรค์ความสุขให้แก่ตนเองพอ

กับการสร้างความทุกข์ยากให้แก่ตนเองและผู้อื่น การใช้วิจารณ์ญาณในการไตร่ตรองจะช่วยทำให้ผ่านพ้นอุปสรรค เพิ่มพูนความสุขให้แก่ชีวิต

5) บัณฑิตเป็นผู้มีชีวิตเป็นระเบียบ การที่ตัวละครเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ครอบครัว หน่วยงาน การเป็นคนที่มีกฎระเบียบจะเป็นแบบอย่างในการแก้ปัญหาผู้อื่นที่กำลังเผชิญกับความทุกข์ยากลำบาก เป็นลักษณะบัณฑิต ตัวอย่างจากนิยาย นัสดา ชายคนรักของนุชรี เขาพลาดพลั้งเสียทีในกลอุบายของนันทวดี พี่สาวต่างมารดาของนุชรี นันทวดีหลอกล่อเฝ้ายวนนัสดาให้ไหลหลง เธอต้องการให้นัสดาสลัดรักนุชรี ทว่านันทวดีทำไม่สำเร็จ เพราะนัสดารู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยม เขาเลือกนุชรี เขาจึงตัดนันทวดีออกจากชีวิต เพื่อให้นุชรีมีความสุข ดังว่า “คุณนั้นมีธุระอะไรกับผมหรือเปล่า” “ไม่มีธุระอะไรดอกคะ นันมาเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจของนันทานั่นเอง เราควรจะพบปะอย่างธรรมดา เพราะคุณนัสดากำลังจะเข้ามาเป็นญาติของนันท นันไม่อยากให้เราที่มีพิรุธต่อกันจนใครๆ สงสัย” “ถ้าอย่างนั้น คุณนันทควรจะเข้าไปในบ้านคุณแม่ของคุณมากกว่าที่นี่ เย็นๆ ผมจะเข้าไปเหมือนกัน...ประเดี๋ยวสิดากับนุชรีจะมารับผมที่นี่ คุณนันทคิดว่าคุณนันทจะสู้หน้าสิดากับนุชได้” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2552) จากตัวอย่างแสดงให้เห็นลักษณะบัณฑิตของตัวละคร คือ นัสดา เขาเป็นคนที่มีความประพฤติในการใช้ชีวิต เมื่อถึงคราวที่ต้องเผชิญกับปัญหา เขาจึงหาทางออกได้ด้วยความเข้มแข็งและจิตใจกล้าหาญ เมื่อเขาและเธอกำลังทำผิด เมื่อทำผิดต้องรีบแก้ไขและยุติปัญหา แรงจูงใจสำคัญคือ นัสดามีความเป็นตัวของตัวเอง รู้ว่าตนเองควรต้องทำอะไร ตลอดจนเขาต้องการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น โดยยึดถือความดีงามที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้อง ผู้เขียนสะท้อนแนวคิดสำคัญคือการดำเนินชีวิตที่คำนึงถึงความรักและห่วงใยผู้อื่น จะทำให้คิดและเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมสามารถก้าวข้ามปัญหาที่ยากลำบากได้

6) บัณฑิตเป็นผู้รู้กฎ กติกา มีมารยาท การที่ตัวละครเป็นผู้มีจุดยืน เป็นผู้นำและแสดงออกชัดเจนว่าเป็นผู้รักกฎ กติกา และมารยาท อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีสำนึก มีเหตุผล มีความรับผิดชอบชั่วดี เป็นลักษณะบัณฑิต ตัวอย่างจากนิยาย อนุวัช เป็นตำรวจ และเป็นพี่ชายของนุชรี เขาไม่เชื่อผู้หญิงที่ประกาศตนว่าท้องกับนัสดาซึ่งเป็นว่าที่น้องเขยของเขา ในงานแต่งงานผู้หญิงนิรนามแสดงตนว่าท้องกับนัสดา ทุกคนต่างอึ้ง ยกเว้นอนุวัช เขาพิสูจน์และสืบสวนหาความจริง เขาบอกนวลใจเพราะต้องการให้ความยุติธรรมแก่นัสดา ดังว่า “นันทวดีจ้างเขาสองพันบาท สำหรับละครฉากเดียวเมื่อหัวค่ำนี้ ที่จริงโ้ววิธีนี้นั่นโง่และง่ายเกินไปสักหน่อย แต่ก็เกือบจะล้มพิธีแต่งงานได้สำเร็จ ถ้าคุณสิดาไม่เคียดแค้นให้ผมดึงตัวหล่อนไว้ และหาโอกาสถามเอาความจริง” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2552) จากตัวอย่างแสดงให้เห็นลักษณะบัณฑิตของตัวละคร คือ อนุวัช เขาเป็นคนที่มีความรู้ กติกา มีมารยาท และมีจุดยืน มีภาวะความเป็นผู้นำฉายชัด การแก้ไขปัญหาคือไม่เชื่อง่ายๆ ความจริงเท่านั้นที่จะทำให้เขายอมรับ ความเฉลียวฉลาดทำให้เขาสืบจนรู้ว่ นัสดาและนุชรีถูกกลั่นแกล้ง แรงจูงใจสำคัญคือ อนุวัช เป็นคนที่มีความรู้ เป็นหลักยึดเหนี่ยวของผู้อื่น เขาต้องทราบความจริงเพื่อย่างอิงในสิ่งที่ถูกต้อง

การแก้ไขปัญหาต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริงและความถูกต้อง ผู้เขียนสะท้อนแนวคิดสำคัญคือการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม สำคัญคือต้องมีวิจารณ์ญาณในการฟัง เข้าทำนอง ควรฟังหูไว้หู

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ ประเด็นแรก ลักษณะบัณฑิตที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง กุหลาบไร้หนาม ของ ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับ จำนวน อติวัณณสิทธิ์ และคณะ (2545) ดังที่ว่า ปัญหาครอบครัวเป็นสิ่งที่ครอบครัวไม่ประสงค์ให้เกิด บางปัญหาก่อให้เกิดความอับอาย แก้ไขไม่ได้ ส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตของคนในครอบครัว ความสัมพันธ์เสื่อมลง เช่น ปัญหาการนอกใจ ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องต่างๆ การอบรม เลี้ยงดูลูก ปัญหาญาติพี่น้อง ความแตกต่างในเรื่องทัศนคติ รสนิยม การถูกทอดทิ้ง เป็นต้น นวนิยายเรื่อง กุหลาบไร้หนาม แฝงคติธรรมในการดำรงชีวิต การที่ผู้เขียนนำปัญหาครอบครัว ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นมาเป็นข้อมูลในการเขียน ทำให้เรื่องราวถูกถ่ายทอดผ่านตัวละครได้อย่างกลมกลืน คติธรรมที่ได้จากเรื่องสร้างจิตสำนึกให้คนเลือกประกอบกรรมดี เลือกคบคนดี มีคุณธรรม ทำให้ชีวิตมีความสุข สงบ ประเด็นที่ 2 แรงจูงใจที่ทำให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมเป็นบัณฑิต ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับผลการวิจัย สิริณา อ่ำถนอม (2539) ปัญหาครอบครัว ได้แก่ ความแตกต่างเรื่องฐานะ ชาติตระกูล การศึกษาของคู่สมรส การเงิน การนอกใจ การทะเลาะเบาะแว้งของสามีภรรยา การประกอบอาชีพ พฤติกรรมของคู่สามีภรรยาและบุคคลแวดล้อมในครอบครัว แนวคิดที่ผู้แต่งแฝงคติคำสอนไว้คือ คนในครอบครัวควรให้ความรัก ความเข้าใจ ให้อภัยกัน มีลูกให้ช่วยกันเลี้ยงดูและสั่งสอนอบรม เมื่อสามีภรรยาทะเลาะกัน ควรปรับปรุงนิสัยเพื่อให้ดำเนินชีวิตร่วมกันได้ เรื่องญาติพี่น้อง ให้ช่วยเหลือกันและกัน เรื่องการดำเนินชีวิต ทุกคนในครอบครัวควรปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์ เลือกดำเนินชีวิตตามหลักปฏิบัติที่ดีงาม ประกอบกรรมดี เพื่อชีวิตผาสุก จุดเด่นของนวนิยายแฝงคติคำสอน เพื่อให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต การดูแลรักษาครอบครัว ประพฤติไม่มัวหมอง ประกอบกรรมดี รู้รัก รู้ละ รู้เพียร อย่างไรก็ตามเมื่อสองฝ่ายเกิดความไม่เข้าใจกัน การแก้ไขปัญหาเพื่อทำให้สถานการณ์คลี่คลายลง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภาพร ธนกิจดิเกษม (2563) ที่ได้ศึกษาศิลปะการเจรจาโน้มน้าวใจของตัวละครในนวนิยายไทยของศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ผลการวิจัยพบว่า สองฝ่ายเกิดความคิดเห็นแตกต่างกัน สื่อสารไม่เข้าใจกัน นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้ง เพื่อลดปัญหาหรือขจัดให้หมดไป สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความเข้าใจกัน กระบวนการเจรจาโน้มน้าวใจจึงเป็นวิธีการที่นำไปสู่ความสุข สงบ และสันติ การเข้าใจภูมิหลังของคนลักษณะพฤติกรรมของคน มีความจำเป็นเพราะจะทำให้ผู้พูดมีทิศทางในการเจรจาโน้มน้าวใจ เพื่อให้การเจรจาสัมฤทธิ์ผล หากผู้ใช้ภาษามีกลยุทธ์ในการเลือกใช้วิธีการพูดที่เหมาะสม เลือกใช้ให้ถูกกาลเทศะ เลือกใช้ท่าทางและน้ำเสียงประกอบในบริบทการเจรจา สถานะความขัดแย้งนั้นย่อมลดลงได้ไม่มากนักน้อย ศิลปะการใช้ภาษาของผู้พูด เช่น การเลือกใช้คำ การใช้คำหรือข้อความ

เปรียบเทียบ เพื่อเลี้ยงที่จะไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา การใช้วาทศิลป์ในการโน้มน้าวเป็นวัสดุสำคัญ อีกประการหนึ่ง ที่ผู้พูดสามารถเลือกให้เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะและนำไปปรับใช้ในสถานการณ์จริง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 มงคลชีวิตเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ การชนะพาลชั่วในใจเป็นหนทางในการขจัดพาลในใจคน เป็นชัยชนะที่ยั่งยืน ไม่ต้องเวียนว่ายอยู่ในห้วงทุกข์ การรักษาตนให้พ้นจากภัยพาลเป็นกุศлнаพาชีวิต ผลบุญสร้างกรรมดีให้แก่ผู้ที่ยึดถือปฏิบัติ เป็นหนทางแห่งความสุขสงบ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 บุคคลทั่วไป นิสิต นักศึกษา ครูอาจารย์ นำเอาเรื่องราวตัวละครมาวิเคราะห์วิจารณ์ ประเมินค่าสิ่งที่ทำ คุณโทษที่เกิดจากพฤติกรรมมัวหมอง ทำให้ตัวละครต้องเผชิญหนทางแห่งความทุกข์ การเลือกคบผู้มีลักษณะบัณฑิต เลือกดำเนินชีวิตในทางดี เป็นหนทางแห่งความสุขสงบ เป็นสิ่งที่ควรยึดถือปฏิบัติ

7.2.2 ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางให้แก่ผู้สนใจวิเคราะห์วรรณกรรมเชิงพุทธปรัชญาต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาคุณธรรม จริยธรรม คำสอนอื่นๆ ตามหลักพุทธปรัชญาในงานวรรณกรรม

7.3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงและเป็นปัญหาในนวนิยายปัญหาดังกล่าวสะท้อนสภาพสังคม นำสิ่งที่ได้จากการวิเคราะห์มาปรับประยุกต์หาหนทางแก้ไขเพื่อหาทางออก และดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

7.3.3 ควรมีการเปรียบเทียบมุมมองปัญหาของตัวละคร แนวทางการแก้ไขปัญหาผ่านสายตานักเขียนชาย หญิง ในวรรณกรรมเยาวชน แนวทางดังกล่าวนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เป็นทางเลือกในการปฏิบัติที่ถูกต้อง ดีงามและสอดคล้องกับคตคำสอนตามหลักพุทธปรัชญา

8. เอกสารอ้างอิง

จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2540). **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). **เทคนิคการอ่าน**. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.

เชษฐา จักรไชย. (2559). **การสร้างสรรควรรณศิลป์ของนักเขียนสตรีในนวนิยายอิงพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ประภาพร ธนภิตติเกษม (2563). ศิลปะการเจรจาโน้มน้าวใจของตัวละครในนวนิยายไทยของ
ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาไทย. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ประภาพร มอญแสง, สนิท สัตโยภาส และนราวัลย์ พูลพิพัฒน์. (2558). แบบเรื่องและพฤติกรรมด้าน
มืดของตัวละครเอกในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงใหม่.

ศรีฟ้า ลดาวัลย์. (นามแฝง). (2552). กุหลาบไร้หนาม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เพื่อนดี.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2562). ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ รู้เขารู้เรา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
หมอชาวบ้าน.

สมดี จินดาพิฐาน. (2556). มงคลชีวิต 38 ประการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : อุษากการพิมพ์.

สิริณา อ่าณอม. (2539). การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวในนวนิยายขนาดสั้น
ของหลวงวิจิตรวาทการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญธัช
วิภัติภูมิประเทศ ผู้มีพระคุณ ให้การส่งเสริม สนับสนุนงานวิชาการ ให้คำปรึกษา ชี้แนะด้วยเมตตาจิต
ทั้งยังเป็นผู้จุดประกายประเด็นชวนศึกษา “ลักษณะบัณฑิต” และ “คบบัณฑิตพาไปหาผล”
เป็นความจริง ณ โอกาสนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ ณ เอก และคุณแม่ภาพร ธนภิตติเกษม
ผู้วางรากฐานการศึกษา เป็นผู้ให้กำลังใจในทุกด้าน กราบขอบพระคุณอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.วรวรรณ ศรียาภัย ครูผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ครูผู้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนศิษย์
เอาใจใส่ ให้คำชี้แนะอันเป็นประโยชน์ในการศึกษาและอาชีพ ขอกราบขอบพระคุณ
รองศาสตราจารย์ ดร.สถาพร พันธุ์มณี ที่ให้กำลังใจ ห่วงใย กระตุ้นเตือนให้รู้จักหน้าที่และไม่ละทิ้ง
การพัฒนาความรู้ความสามารถควบคู่คุณธรรม จริยธรรม